Kūryboje ieškojęs paguodos

Poetui Antanui Vienažindžiui - 180

1841 m. rugsėjo 26 d. Anapolyje (Rokiškio r.) gimė kunigas, poetas, vienas pirmųjų lietuvių lyrikų, meilės temos poezijoje pradininkas **Antanas Vienažindys.**

Mokėsi Panevėžio gimnazijoje, baigė Žemaičių (Varnių) kunigų seminariją (1864 m.). Kunigavo Panevėžyje, Šiaulėnuose, Krinčine, Vainute, Breslaujoje.

Nuo 1876 m. paskirtas Laižuvos klebonu. Laižuvoje sudarė poezijos rinkinį „Dainos lietuvininko Žemaičiuose“, kuris po autoriaus mirties išleistas pavadinimu „Dainos“ (1894 m.)

Daugelis eilėraščių virto liaudies dainomis. A. Vienažindys mirė 1892 m. rugpjūčio 29 d. Laižuvoje (Mažeikių r.), ten ir palaidotas.

Antanas Vienažindys

https://lt.wikipedia.org/wiki/Antanas_Viena%C5%BEindys

Poeto kunigo Antano Vienažindžio visuomeninis memorialinis muziejus įkurtas 1972 m. senelio name, Gipėnų kaime. Remiantis įvairiais Vienažindžių giminės faktais sprendžiama, kad XIX a. pradžioje statytoje sodyboje bėgo liaudies dainiaus A. Vienažindžio vaikystė. Sodyba Gipėnuose išlikusi beveik nepakitusi. Džiugu užsukti į tvarkingai prižiūrimą sodybą, kur dabar šeimininkauja poeto giminaičiai. Dalis šio erdvaus namo skirta dainiaus atminimui. Muziejuje eksponuojami autentiški baldai, poeto rankraščių faksimilės, jo kūrybos rinktinės ir kita.

Muziejus globojamas poeto giminaitės O. Juodelienės. Muziejaus įkūrėjas - technikos mokslų daktaras, kultūros veikėjas Algimantas Žilėnas (1930 -1993).

Antano Vienažindžio visuomeninis-memorialinis muziejus
https://www.visitzarasai.lt/lt/lankytinos-vietos/muziejai-ekspozicijos-galerijos/poeto-antano-vienazindzio-visuomeninis--memorialinis-muziejus

Kunigui Antanui Vienožinskiui

Ilgu, ilgu man ant svieto.
Liūdesio naktis braidau...
Vienišas. Nerandu vietos.
Siela ilgisi dangaus.

Bangos lyg žirgai nerimsta.
Virš Sartų blanki žara.
Liūdnas veidas grimzta, grimzta
Atminimų ežere.

Pirštus kryžiumi sudėjau.
O kvietkelė tremtyje.
Tu atleiski man, Kūrėjau,
Kad prisimenu aš ją.

Jos takelis usnėm želia.
Žūsta broliai tremiami...
Kvepia ilgesiu berželiai
Bažnytėlės prietėmy.

Verks armonika per naktį.
Tik dainelė mus paguos,
Kai despotas cinakaktis
Lietuvą skandins varguos.

Lietuvą daina prikėliau.
Nors paskendo jau žara,
Veidas grimzta į šešėlį.
O aušros vis dar nėra...

Tos dainelės širdį spaus man.
Nevilty nusvirs galva...
Dieve, saugok mano skausmą!
Mano skausmas - Lietuva.

Juozas Vaičionis. Langas. - Vilnius, 2007

„Kunigui-poetui Vienužiui-150“

Linoraižinys. Laima Gorelytė. 1991 m.

A. Vienažindžio kapas Laižuvoje

https://lt.wikipedia.org/wiki/Antanas_Viena%C5%BEindys#/media/Vaizdas:Vienazindzio_kapas_laizuvoje,_2006-09-28.jpg

A. Vienažindžio bareljefas.

https://paneveziokrastas.pavb.lt/atminimo-zenklai/antano-vienazindzio-bareljefas/

A. Vienažindžio paminklas Mažeikiuose

http://www.grazitumano.lt/wiki/index.php/Vaizdas:Poeto_Antano_Viena%C5%BEind%C5%BEio_paminklas_Ma%C5%BEeikiuose_558.jpg

Straipsniai apie Antaną Vienažindį

Atsiminus kunigą Vienažindį.

«Vilniaus Žinios» jau yra atsiminusios apie amžiną atilsį kunigą Vienažindį, kaipo žinomąjį mūsų dainių, todėl dabar ateitikus progai ir aš įsprausiu apie jį kelelį žodžių iš mano puses. Visupirmu reikia paaiškinti, jogiai tas mūsų garbingas vyras, nešiodamas prigimtą pavardę «Vienažindis», pakilnyęs į kunigus, buvo rašomas «Vienužinskis», t. y. sukreipdai pagal buvusios manijos lenkinti savo pavardes, priduriant prie grynai lietuviškų pavardžių lenkiškas užbaigas. Vienažindžių gimtinė ir šiandien dar tebėra gana plati. Zarasų parapijose, o taip-pat ir kituose artimesniuose pavietuose Kauno gubernijoje arba seniau vadintoje ir buvusioje Žemaičių kunigaikštystėje. Pats Vienažindis, budamas jau kunigu ir berašydamas lietuviškas dainas, visutaniausiai pasirašydavo kaipo «Kunigas Vienužis», ką tarp kitų jo parašų mums užtikrina ir jo parašas po jo daina, rašyta Sausio 8 dieną 1876 metų Brėsiave ir pra-

mintą vardu «Išvąšios Daina», kurią aš čia ištisą ir išrašau:

Tu gi, gražus, gražus tolimasis Dangus,
Kada mane pašauksi ten, Dievuliau, brangus?
Kada aštrius takus šios žemės pamesiu?
Kada žvaigždėms grįšiu kelių vaikštynėsiu?
Kada nusivilksiu savo griešną kuną,
Kada užsidesiu amžiną karūną?
Kada aš po vargų gausių atsilsėti
Ir į Tavo šventą veidą paveizėti?
Diena po dienelės — gal man pavadinsi,
Kaipo menką žolę nuog žemės nuskinsi?
Ar priimsi tada, Augščiausias Tėveli,
Bedną mane vargdienį - nebuvą žmogelį?
Mane menką dulkę, man sau-jelę dumų
Ar-gi greit ileisi į dangišką Rumaį?!

Kun. Vienužis.

Ta daina yra surašyta Anelai Adamonaitei už atsiųstą mažą «pabengus darbą». Neprošalį bus paaiškinti, jogiai šita Anelė Adamonaitė ir šiandien dar tebėra gyva, visą savo amžių pragyveno nergystėje pas savo brolį Juozapą Adamonį ir pas jo vaikus Maškėnuose Panemunėlio parakvijoje, Zarasų pavietėje. Pagal kalbos ir pasakos jos vienos giminaitės Marynės Nagelaitės pas Anelę Adamonaitę yra užsilikę daug visokių įvairių dainų, giesmių ir raštų kunigo Vienažindžio, kurs, kaipo burusisis kamendorius artimiausios bažnyčios, turėjęs daug pažįstamų Panemunėlio parakvijoje, o labiausiai Maškėnų sodoje ir tarp tų savo pažįstamųjų palikęs daug savųjų dainų, šiandien plačiai paskydusiųjų po visą Panemunėlio apylinkę. Priderėtų kam norint iš tenai gyvenančiųjų žmonių surinkti visas kunigo Vienažindžio dainas ir apgarsinti jas «Vilniaus Žiniose» ar kitame kokiame Lietuvių žinomame ir plačiai einančiame laikraštyje. Paskiau gal daug iš tų brangių dainų prapulti, užsimiršti, ir per ta daug mes, lietuviai, prastotumėme. Rinkkime tokius brangmenis, kolkai dar tebėra gyvi žmonės, kurie pažino tokius rašto vyrus, kaip kunigas Vienažindis. Aprašymui jo gyvenimo priderėtų pasinaudoti sąrašu apie jo kunigystės laiką, ką galima gauti Kaune konsistorijoje ir revizijos sąrašais nuo 1850 ir 1858 metų, ką vėl yra galima rasti Kauno Iždo rume. Revizijų surašai ir išaiškins tikrąją kunigo Vienažindžio pavardę. Tuomet rašėjai ir nebeklaidžios, eidami tikt apgraibais, ir neberašys mūsų dainias gan vienaip, gan kitaip, kas ikišiolial yra daroma ir su dviem kitomis garsiomis pavardėmis, kaip tai su pavarde vyskupo Valančiaus (Valančauskio) ir vyskupo Barono (Baranauskio), kurios taippat reikia pataisyti pasiremiant ant revizijų sąrašų—ir tas tuomi lengviaus yra padaromas, kad vietos gimimo tų mūsų dvasios milžinų yra žinomos ir jų giminaičiai ir šiandien dar tebėra gyvi. Reikia tiktai tame dalyke turėti gerą norą.

Senasiasis kun. Jonas, Jone sunus. Gediminas-Beržanskis-Klausutis.

Vilniaus žinios. 1905, Nr. 207, p.3-4

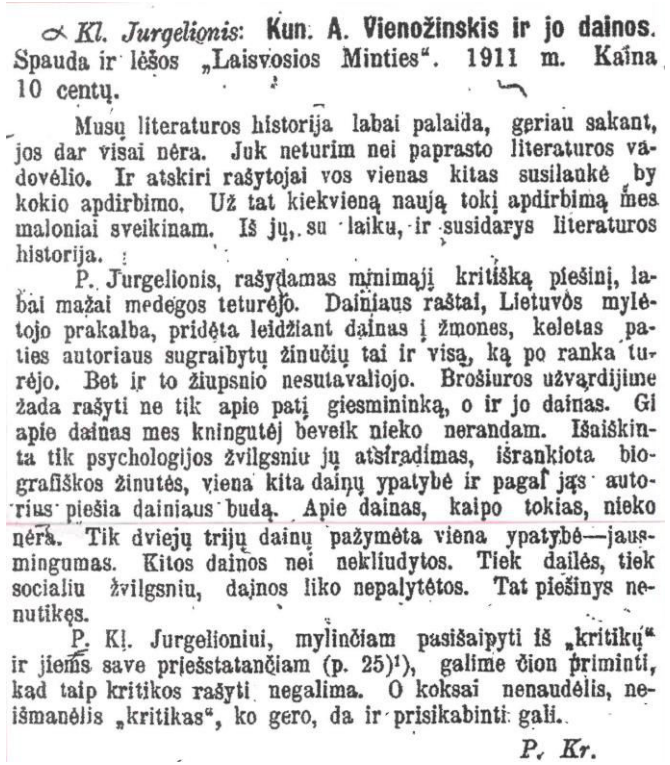

Kl. Jurgelionis: **Kun. A. Vienožinskis ir jo dainos.** Spauda ir lėšos „Laisvosios Minties". 1911 m. Kaina 10 centų.

Musų literaturos historija labai palaida, geriau sakant, jos dar visai nėra. Juk neturim nei paprasto literaturos vadovėlio. Ir atskiri rašytojai vos vienas kitas susilaukė by kokio apdirbimo. Už tat kiekvieną naują tokį apdirbimą mes maloniai sveikinam. Iš jų, su laiku, ir susidarys literaturos historija.

P. Jurgelionis, rašydamas minimąjį kritišką piešinį, labai mažai medegos teturėjo. Dainiaus raštai, Lietuvos mylėtojo prakalba, pridėta leidžiant dainas į žmones, keletas paties autoriaus sugraibytų žinučių tai ir visą, ką po ranka turėjo. Bet ir to žiupsnio nesutavaliojo. Brošiuros užvardijime žada rašyti ne tik apie patį giesmininką, o ir jo dainas. Gi apie dainas mes knygutėj beveik nieko nerandam. Išaiškinta tik psychologijos žvilgsniu jų atsiradimas, išrankiota biografiškos žinutės, viena kita dainų ypatybė ir pagal jąs autorius piešia dainiaus budą. Apie dainas, kaipo tokias, nieko nėra. Tik dviejų trijų dainų pažymėta viena ypatybė—jausmingumas. Kitos dainos nei nekliudytos. Tiek dailės, tiek socialiu žvilgsniu, dainos liko nepalytėtos. Tat piešinys nenutikęs.

P. Kl. Jurgelioniui, mylinčiam pasišaipyti iš „kritikų" ir jiems save prieštatančiam (p. 25)[1]), galime čion priminti, kad taip kritikos rašyti negalima. O koksai nenaudėlis, neišmanėlis „kritikas", ko gero, da ir prisikabinti gali.

P. Kr.

Draugija. 1911, Nr. 55/56, p. 317-318

Kun. A. Vienažindžio lirika
(Liaudies dainiaus 40 metų sukakčiai paminėti).

Vienažindžio laikų lietuviškoji liaudis, baudžiavos jungo nuspausta, apimulkinta, visokeriopai išnaudojama vargingai gyvena, vos pilva maitina, o jei koks gudgrašis ir atlieka, tai ir tą pati per savo tamsumą prageria, neva savo vargus besaldindama. Šitos liaudies atstovas, visa galva iš jos paūgėjęs Vienažindys, jautrios sielos žmogus, kiek geriau suprasdamas ir savo ir viengenčių vargus, iš širdies dugno nusiskųsdamas pradeda daimuoti ir sukuria artimų liaudies nuotaikai apie trejetą dešimčių dainų. Iš jų labiau liaudyje paskludusios ir mėgiamos yra šios: Kaipgi gražus — gražus rūtelių darželis; Ilgu ilgu man ant svieto: Pasakyk, panaitėle, ar tu mane myli? Oi dainos — dainelės, jūs mano patieka: Sudiev, kvietkeli tu brangiausias; Kur prapuolė tas kelelis, kurs pro kryžių ėjo? Žirgeliai sukinkyti, prie gonko sustatyti; Ar negaili, seserėle, rūtelių rūtelių? Oi tu sakal—sakalėli; Karvelėli paukštužėli, ko gi tu burkuoji? Oi gi gražus gražus tolimasis dangus! ir kt.

Tų dainų išviršinis stilius yra gana paprastas: netobulas eilučių gale saskambis, ritmas dainuojamas. Mat, Vienažindys nebuvo aukštos erudicijos žmogus ir visų eiliavimo gudrybių nežinojo, ir savo dainas sukūrė bedainuodamas ir begrodamas mizerna garmoška.

Jo dvasios pasaulis neplatus ir užtatai neišsiblaškes. Kas jo sielos stygas virpino, tas glaudžiai su juo buvo susigyvenęs. Dėl to jis ne blizgučius meisteriškai kalė, bet tik paprasčiausiu būdu išliejo tą, kas krūtinėje nebetilpo.

Vienažindys kurdamas savo giesmes nekopinėjo po aukšta Parnasa maldaudamas mūzų, idant ikvėpimo teiktų, nes jam ją nereikėjo. Jo dieviškoji mūza buvo pati daina, jo paguodų karalienė, o tai dainai vos gražiau išpuošti lietuviška vargais išmarginta dirva tiekė begales žiedų, iš kur jis gražiausius parinkęs ir supynė tos savo „patiekos", pažistančios jo sielos bedugnes, mūzos vainikan.

Vienažindžio siela skrendanti aukštyn, siekianti kilnesnio, gražesnio, giliai jautė lietuviškos liaudies visokeriopą dvasišką bei medžiagišką sloga, kuri žiauriai stelbė kiekviena gražesnės minties besisverbianti spinduli. Netobulai tepažino jis ir visų slogu versmes, tik jautė, kad bloga, bet kaip ir kuriais keliais eiti nesusivokdamas, gyvenimo bangų, it laivas audroje nuplūzus vairui stumdomas, graudžiai dainuoja be jokių planų, be jokių iš anksčiau užsibrėžtų linijų, be centrinio taško, tik taip, kad širdžiai būtų lengviau. Dėl to nematome jo lirikoj nei aiškių politiškų sumetimų, nei gilesnės tautiškos minties, dargi visuomeniški reikalai tik tiek palieti, kiek jie tiesiog su pačiu vargu susije, bet ir čia jokios problemos jisai nesprendžia.

Nori pažinti Vienažindį ir tą visomenę, kurioje jis gyveno — paklausyk jo dainų: jos viską išteigs. Šit ju trumputis turinėlis. Kol dar Vienažindis jaunas, kupinas gyvenimo entuziazmo, lakia dvasia, dar neužnuodytas apsivylimo kartėlėmis, lisai jaunimo rately. Sveikos dvasios sodžiaus jaunimui, nors ir spaudžiamam sunkių dienos darbų, tačiau tebesant už tėvų nugaros daug čia jam kas rūpi — e by tik linksmiau pagyventi. Laisvi, sakant, niekas dar gerklės negraužia. Daina, ypač sodžiaus jaunimo — pulsas. Lai plyšta dainos aidais sodžius, laukai, trakos, girios. Ar leisi apsilenkti kitų sodžių jaunimui, juk ne tik negarbė, bet ir gėda. Nebeužtenka esamų dainų jausmams išlieti, kurių tiek daug; reikia sudėti naujų. Vienažindžiukas iš kaillo nerias: jo ratelio jaunimas turi gražiau ir „slauniau" už kitus dainuoti.

Vienažindžiu Antanas ima sugalvoti vis gražesnes dainas ir lenktyniuodamas su lakštingalomis dainos sparnais išlekia ligi padangių. Tose savo jaunimo dainose jis entuziastiškai šaukia linksmintis, kol jauni, kol kaklo niekas negraužia, kol visi mylėdami takus kvietkomis kloja. Iš šios rūšies dainelių, manding gražiausiai išdainuotas lietuviškas rūtų darželis, jo savivinikės kukila širdies giesme.

Tačiau neilgai Vienažindžio sielai gyvenimas linksmai šypsojosi. Juo toliau, juo labiau jo džiaugsmų saulutę užtemdina rūstūs liūdesio šešėliai. Ilgu ilgu pasaulį gyventi. Pagaliau po šešiasdešimts trečiųjų metų sukilimo rusų valdžia ištremė į Sibirą daug lietuvių, tame skaitliuje ir Vienažindžio gyvenimo draugę; čia netikėtai nulūžo paskutinis jo sielos ramstis. Kur praputolė tas kelelis, kurs pro kryžių ėjo, ašaromis apsilieję skurdžiai vienas sau atsiskyręs bedainuoja nebemigdamas kiauras naktis. Nebėra kur bepasidėti, kas širdį besupras, jei bent daug verkes berželis svyrūnėlis, ar gal ikalbins lizdo neberadęs paukštelis.

Nebėra kuo „bepasitešyt", kur žvelgia iš visur sielvartai sveikina. Silpnesniųjų nuoskaudos baigia išsiurbti paskutinį lašelį saldesnės nuotaikos. Yra žmonių — nėra žmogaus. Pagaliau suiro sveikata ir taip be gražesnės dienos išgyveno ligi apyžilės senatvės, anot jo dainos, belūkuriuodamas, kada Dievulis brangus ji vargdienį nabagą žmogelį, tą menką dulkę bei saujelę dūmo, ileis pasilsėti į dangiška rūmą.

Vienažindys mirė, bet jo Vienažindiškos dainos nemirs. Jos kiekviena guos ir virkdins, kam neišsekės žmoniškumo jausmas.

J. Gocentas.

Varpas. 1932, Nr. 3, p. 236-237

Meilės ir jausmų poetas.

(Kun. A. Vienažindžio 40 m. mirties sukaktuvėms).

Tas, kurs numiręs, nei geidž nei mato,
Nei gailis svietą palikęs,
Ar kas jam kryžių ant kapo stato,
Ar kas jį keikia užpykęs, —
Jam vis tiek pat.

Amžinu ilgesiu ir begaliniais troškimais plaka jautrioji poeto širdis ir troškte visą pasaulį paskandinti ugningoje meilėje... Ir audžia jį iš tyrios meilės tinklus, kurie iš gilios žmonių ašaru jūros išplukdytų tuos vargus vargelius, tuos skausmus, žmonių pagiežą ir kerštą, pačėlusį egoizmą ir piktus norus...

Prieš 40 metų Lažuvoje užgęso gyvybė tipiškai lietuviško širdies ir jausmų poeto kun. A. Vienažindžio, kuris, visą sielą įdėdamas į savo dainas, teisingai galėjo pasakyti, kad:

Tada aš laimingas, kai dainas dainuoju,
Kada savo vargus verkdams išrokuoju.

Kun. A. Vienažindis.

Vargu ar rasime mūsų poezijoj daugiau nuoširdumo, kaip čia. Tai tikrai lietuviška širdis ir siela. Nestebėtina, kad jo kūryba savo turiniu ir stiliumi yra veik neatskiriamai susijusi su mūsų liaudies kūryba: čia vienas tas pats ilgesys, ta pati melancholija, tas pats bekraštis nuoširdumas ir idiliškai graži meilė. Vienažindis buvo vienas iš tos rūšies žmonių, kurie savo jausmų ir pergyvenimų nenusineše su savimi į grabą, nes juos supynęs į dainą, paleido į žmones. Jis buvo kūrėjas. Tik kūryba padarė jo vardą lietuviams šiandien nemirtingą.

Baisiam liūdesyje ne vienas su Vienažindžiu šiandien dainuoja:

Aušra man nepriduos skaistumo,
Nei ramus vėjas neramins,
Nei saulė neatnešlinksmumo,
Nei tamsi naktis užmigdys.

Tačiau poetas nebutų lietuvis, jei neieškotų paguodos gamtoj. Tai ir guodžiasi jis, sakydamas:

Neg tik berželis svyruonėlis
Per amžius verkdams man' supras,
Neg tik prakalbins tas paukštelis,
Kurs savo lizdo neatras.
Ir kai niekas jo nebevilioja, kai nemielas pasidaro gyvenimas ir romantiška kapų tyla kviečia į amžiną poilsį, — ir tada žavi jį dar tylus vėjelis, žali lapeliai, ir jis sako:

Eičiau ieškot miego ant šaltų kapelių,
Aš noreč užmigti po medžio lapeliu.
Kad vėjelis pūstų, lapeliai šnibždėtų
Ir man apie meilę miegančiam kalbėtų.

Štai jums gyvas jausmas, gyva gamtos meilė ir romantiškumas. Ne veltui Dagilelis apie jo dainas rašo, kad: „Tarp žalių medžių margi paukšteliai brangiausiam dainiui dainų pavydi".

Jei Strazdelio „Pulkim ant kelių" yra šedevras, kuris nuostabiai gražiai vainduoja lietuvių religingumą, tai Vienažindžio kūrybos mažai kuo silpniau juntame tą pati. Nusižeminimas prieš dievybę, kaikoks sunkiškas prisirišimas, švelnus tėviški santykiai su Juo, kuriems svetima Dievo baimė, viešpatauja religinėj Vienažindžio poezijoj. Jis taip nuoširdžiai stebisi: „Oi gi gražus gražus tolimasis dangus". Ir tuoj pat prideda — „Kada man pasakysi ten, Dievuliau brangus?" Ir nusižeminęs klausiai „Mane menką dulkę, man saujelę dūmų, ar gi greit ileisi į dangiską rūmą?"

Kas myli Lietuvą, negali nemylėti jos meilės ir jausmų dainiaus. Čia ne tiktai švelnaus nusiraminimo turėtumėm ieškoti, bet iš čia reikėtų mokytis gražios tėvynės meilės ir taip pat meilės tų žmonių, vadinamų Lietuvos artojėlių, kurių krūtinėje slepiasi tikrai lietuviška širdis ir siela. Čia taip gi rasime daug tyrios meilės mūsų dieviškos gamtos ir visam pasauliui. Vienažindžio jausmai ir jo poezija tai stebuklingai gražus lietuvio prasčiokėlio jausmai ir poezija. Jei Vienažindžio dainos nebūtų taip artimos lietuvio dvasiai, niekada jos nebūtų taip išpopuliarėjusios. Juk ne be pagrindo Vaižgantas sako, kad „po Tėvė mūsų kažin ar buvo kuris kalbos dalykas taip dažnai kartojamas, kaip Vienužio daina".

Čia pat gal reikėtų pastebėti, kad ir dalis mūsų besimokančios jaunuomenės perdaug tolinasi nuo tikrai lietuviškos dainos meno.

Ir reikia manyti, kad Vien. dainos vis dėlto niekad nenustos skambėjusios ne tik plačiais Lietuvos laukais ir žaliomis pievomis, bet skambės jos ir mokyklų sienose mūsų jaunųjų, ypač skautų, lūpose. Taip pat reikia tiketis, kad ir mūsų Lietuvos muzikai daugiau parodys susidomėjimo jo dainomis ir pritaikins jas chorams dainuoti. Tat baigiant kartu su poetu Dagilėlis šiam meilės ir jausmų poetui pasakykim:

Saldžiai, didvyri, gali ilsėti:
Lietuva brangi kolei gyvena,
Pakol širdyse meilė kutena,
Nenustos vaikai Tavęs minėti.

Paskaitu. Henr. Lukaševičius.

Skautų aidas. 1932, Nr. 20, p. 3

VASAROS NAKTIES SAPNAS ANT SARTŲ EŽERO KRANTO

Rašo Ant. Venclova

"Baugel mūsų tėvynėje yra puikių ir gražių vietų", kadaise savo "Dainavos šalies senų žmonių padavimuose" rašė didysis mūsų rašytojas V. Krėvė, ir šiandien nėra Lietuvoje nė vieno skaitančio žmogaus, kuris nežinotų skambiojo Dainavos vardo. Tai legendarinis Lietuvos kraštas, kurio kiekviena vietelė aspindna žavingais padavimais, parėjusiais per tokio talentingo savo krašto atstovo vaizduotę, visai Lietuvai virto kažkuo ypatingu, įgijo savotiško grožio ir prikaukiamosios jėgos. Dar daugiau žavingumo šis kraštas gyja kiekvienam, kas pažįsta Krėvės "Šarūną", "Skirdžių", "Ragaišį", "Hobulės Vargus". Tuos mūsų literatūros šedevrus, vaizduojančius Dzūkijos gyvenimą, kuriuose su lygiu pasigerėjimu, kaip skaitome mes, skaitys ir tolimosios ateities kartos.

Ne visos Lietuvos vietos yra tokios populiarios kaip Dainava, ne visos jos susilaukė tokių talentingų savo vaizduotojų kaip V. Krėvė, tačiau ne viena Dzūkija verta rašytojo plunksnos ir dailininko teptuko.

Tolimasis Zarasų kraštas — vienas tų nuostabiųjų Lietuvos sričių, kuriuje pakeliavęs ir pabuvojęs, kiekvienas ją turi pamilti didele meile, kuriai vertas visas gimtasis kraštas.

Gražioji mūsų šemė, kaip brangusis indas, išpuošta kalnų, slėnių ir upių reljefais, žaliųjų miškų ornamentika ir sąžyrinės bei smaragdinės spalvos ežerų inkrustacija. Tik šita dovana apdovanota ne visos Lietuvos gamta. Vietomis tęsiasi nuobodžių akiai, bet dėl to atmokančių derlium lygumų plotai, vietomis stūksno nuogi akmenuoti kalveliai ir skynimai. Rytų Aukštaičiai — tas palaimintas kraštas, kuriam gamta nepaskyrėjo grožio, nors gal vietomis ir muskriausiė žemės nuošmis.

Gyvenu Dusetų miestely, kurį žino gal tik retas Suvalkų krašto ar Žemaičių žmogus. Tai miestelis, stovįs toli nuo centrų. Rytų Aukštaičių gilumoj, tarp Utenos ir Rokiškio, didžiojo Sartų ežero pakraštų. Retai apie šį miestelį rašoma laikraščiuose, ir jis iš Kauno atrodo toks pat tolimas, kaip kokia nors Zagarė ar Šalamiestis. Tuo tarpu šis miestelis ir ypač jo aprylinkės daug ką yra davę mūsų kraštui ir daug kuo yra įdomios.

Sartų ežero pakrantėje, apie penki kilometrai į šiaurę nuo Gipėnų kaimo, kuris, kad ir iškirstytas vienkiemiais, trobesiai tebestovi vaizdingo senoviško sodžiaus — "alyčios" tvarka, 1841 m. gimė Iragilkasis mūsų laudies poetas Antanas Vienažindys, kuris, kaip ir neolimam Astrave gimes bendravardis Antanas Strazdas tebėra plačiai liaudyje prigijusių dainų autorius. A. Vienažindys (taip jo pavardė čia tariama — jokiu būdu ne Vienožinskis ar panašiai), auges dar baudžiavos priespaudoje, savo konfratų neapkęstas, blaškytas po Lietuvą ir Latviją, nelaimingos meilės ir džiovos palaužtas, pirma laiko (1892 m.) nuėjo į kapus. Nuo širdžia savo dainų gaida, giliai pergyventų jausmų, tuo tragišku ir drauge tokiu subtiliu liūdesiu, kuris, deja, mūsų žemėje neišeškło su jo epocha. Vienažindys buvo poetas, kuris gal artimiausiai priėjo ir geriausiai suprato bei atjautė liaudies skausmą ir svajones.

Deja, šio liaudies poeto tėviškėje, beroda jau jokio velionies palikimo nebėra — nei jam priklausiusių daiktų, nei rankraščių. Čikį valdo Vienažindžio giminės. Sako, visus velionio poeto palaikus iš jo tėviškės paėmęs kun. St. Skalelė ir atidavęs muziejui. Ar tie daiktai iš tikrųjų kur nors yra, sužinoti nepavyko, o būtų tikrai gaila, jeigu jie būtų žuvę, kaip ir daugelis kitų brangių mūsų praeities kultūros liekanų. Vienažindžio vardas nikur nėra reikšmingiau pabrėžtas, net ir jo rašty knygų rinkoje seniai nebėra. Kada labiau imama rūpintis mūsų didžiųjų žmonių atminimo pagerbimu, nė Vienažindys neturėtų būti užmirštas; bažna Dusetose arba jo tėviškėj, ant gražiojo Sartų ežero kranto, pastatyti jam paminklą, o jo raštus padaryti prieinamus visai Lietuvai.

Į priešingą pusę nuo Dusetų. Pažiegės vienkiemyje, yra gimęs ir augras didis mūsų žmogus — prof. Kazimieras Būga. Šis genialusis kalbininkas, kuris taip mylėjo mūsų senų puikią kalbą ir tiek daug padarė, ją tyrinėdamas, kurio viso amžiaus svajonė buvo suregistruoti ir visai Lietuvai atiduoti naudotis didžiulį mūsų kalbos turtą, kuris susidonėjimą mūsų kalba kėlė ne tik Lietuvoj, o ir plačioj Europoj, strodo, nusipelnė daug daugiau negu kad jo vardu būtų pavadinta viena kita gatvė ar mokykla. Girdėti, biografas Julius Bötthas, V. Kudirkos, P. Vileiškio, Žemaitės biografijų autorius, pasiryžęs parašyti plačią jo biografiją. Tai bus, žinoma, gražus žygis, tačiau ar K. Būgos paminklas, kur jis ėjo pirmąjį mokslą, ar jo bibliotas nebūtų čtvėti ties mūsų universitetu, pagaliau, būtį pakuhintas jo pradėjojo žodrno leidimas, kuriam ir vardas, beroda, būtų geriausias "K. Būgos lietuvių kalbos žodynas"? Deja, per mažą pas mus vertinami talentingieji žmonės gyvi, o kai jie, visos tautos nuostoliui, pirma laiko nueina į kapus, reikia dar ilgo meto, kol jie parodėmi nuostabiai daug atsparumo visoms negerovėms ir laikė gryną savo lietuviškumą.

Dusetų miestelis šiandien nieku ypatingu nepasižymi. Visas kultūrines įstaigas, berods, savo skaičiumi pralenkia restoranai, iš kurių, ypač turgaus dienomis, grįžta žmonės snaudžia arba miega parvirtę vežimuose ar energingiau matuoja kelio plotį. Iš kultūros įstaigų paminėtina didžiulė K. Būgos vardo pradžios mokykla, valstybinė bibliotėka ir muziejėlis, neseniai įsteigtas, bet įdomus ir labai naudingas. Čia surinkta nemaža vertingos medžiagos, rodančios gražią šio krašto praeities kultūrą. Miestelį puošia ir gražūs, erdvūs šaulių namai. Kultūrinių pramogų žmonės turi maža, todėl net menko cirko atvažiavimas čia sutraukia nemažas minias, o apie kiną, kuris atvyksta trečiadieniais, daugelis turi progos kalbėti visą savaitę. Netrūkdami šėšų, vietos inteligentai, kad ir norėdami, kultūrinio darbo labai plačiai išvystyti negali. Dusetos, kaip ir visa mūsų provincija, šaukte šaukiasi paramos kultūros darbui — šaukiasi Kultūros fondo. Tada galėtų pakilti ben dras liaudies švietimas, ir, gal būt, restoranai turėtų mažiau klijentų, nes graži jaunuomenė laiką galėtų sunaudoti daug kultūringiau, o ir pagyvenę žmonės surastų sau gražesnio ir kultūringesnio darbo laisvalaikiui praleisti.

Prie pat Dusetų miestelio prisina didysis Sartų ežeras, garsus žiemos arklių lenktynėmis. Sartų ežeras — tai vienas gražiausių perlų Lietuvos vandenų šeimoje. Ilgas, nelyginant virvė, šakotas, lyg medis, šis ežeras daugybe savo šakų driekiasi toli į šiaurę ir į vakarus, sudarydamas dešimtis nuostabiausių grožio užutėkių, įlankų, pusiasalių. Ežeras ir jo krantai, ypač nuo Gipėnų iki Bradesių kaimo, vadinamoji Romuva, — tai tikrai reto grožio vietovė, kurią drąsiai galima lyginti su gražiąja Šuo mija. Nuo aukštų krantų į vizas puses matyti tyvuliuoją ežerai, išsiranga tarp smėlėtų kalnelių ir nykštų saulėje sužingsiuų miškų ir pušynų plotuose. Ant kalnų riogso išbarstyti vienkiemiai, į kuriuos vėjas atneša pušynų kvapą ir vandens dvelkimą. Begalinė tyla skamba čia šiltą vasaros vidudienį, kada miega ežeras ir miškai. puošnių vainiku apsiautę tylias įlankas ir užutėkius, knibždančius žuvim. Žvejai žino gerąsias žūklės vietas ir tas palaimintas įlankėles vadina tokiais nuostabiais var dais, kaip pav., Aukso valkšna. Žydrų vandenų plotų neraižo čia puošnūs turistiniai laivai, kaip Suomijoje, net ir vieniša valtį darbymetės laiku retai tepamatysi akrodžiant ežero vandenį. Šie žydrieji plotai tvokso ramūs, atspindėdami mėlyną dangų ar vandens paukštį, skrendantį viršum su maža žibančia žuvyte snape.

(Bus daugiau)

Vienybė. 1939, rugpj. 14, p.2

VASAROS NAKTIES SAPNAS ANT SARTŲ EŽERO KRANTO

Rašo Ant. Venclova

(Tęsinys)

Su Dusetomis susijęs dar ir trečias įžymus mūsų istorijos vardas. Prie pat Dusetų miestelio šalia ežero, kur dabar ilgė vos plytų ir akmenų krūvos, stovėjo dvaras, iš kurio Emilija Plisteraitė 1831 m., kovo 17 d. paskelbia maišta prieš rusus ir raitą, vyriškai apsirengusi, nukirptais plaukais dusetiškius sukilėlius veda į Zarasus bei pakelėti sumuša būrį rusų, o vėliau grumiasi įvairiose vietose — ties Ukmerge, Raisogala, Kaunu, Raseiniais, Šiauliais, paskui, sukilimui nepavykus, traukiasi į Lenkiją ir susirgusi 1831 m. gruodžio 10 d. miršta. Bet jos vadovybėje kovojant rusus — 1831 ir 1863 m. — dusetiškiai buvo vieni iš šauniausių kovotojų. Apie 40 šeimų po 1963 m. sukilimo buvo ištremta į Rusiją, o jų vietoj buvo įkurdinti rusų kolonistai. Zarasų kraštas ypač daug kentėjo nuo žiaurios rusifikacijos, tačiau jis parodė nuostabiai daug atsparumo visoms negerovėms ir laikė gryną savo lietuviškumą.

Dusetų miestelis šiandien nieku ypatingu nepasižymi. Visas kultūrines įstaigas, berods, savo skaičiumi pralenkia restoranai, iš kurių, ypač turgaus dienomis, grįžta žmonės snaudžia arba miega parvirtę vežimuose ar energingiau matuoja kelio plotį. Iš kultūros įstaigų paminėtina didžiulė K. Būgos vardo pradžios mokykla, valstybinė bibliotėka ir muziejėlis, neseniai įsteigtas, bet įdomus ir labai naudingas. Čia surinkta nemaža vertingos medžiagos, rodančios gražią šio krašto praeities kultūrą. Miestelį puošia ir gražūs, erdvūs šaulių namai. Kultūrinių pramogų žmonės turi maža, todėl net menko cirko atvažiavimas čia sutraukia nemažas minias, o apie kiną, kuris atvyksta trečiadieniais, daugelis turi progos kalbėti visą savaitę. Netrūkdami šėšų, vietos inteligentai, kad ir norėdami, kultūrinio darbo labai plačiai išvystyti negali. Dusetos, kaip ir visa mūsų provincija, šaukte šaukiasi paramos kultūros darbui — šaukiasi Kultūros fondo. Tada galėtų pakilti ben dras liaudies švietimas, ir, gal būt, restoranai turėtų mažiau klijentų, nes graži jaunuomenė laiką galėtų sunaudoti daug kultūringiau, o ir pagyvenę žmonės surastų sau gražesnio ir kultūringesnio darbo laisvalaikiui praleisti.

Prie pat Dusetų miestelio prisina didysis Sartų ežeras, garsus žiemos arklių lenktynėmis. Sartų ežeras — tai vienas gražiausių perlų Lietuvos vandenų šeimoje. Ilgas, nelyginant virvė, šakotas, lyg medis, šis ežeras daugybe savo šakų driekiasi toli į šiaurę ir į vakarus, sudarydamas dešimtis nuostabiausių grožio užutėkių, įlankų, pusiasalių. Ežeras ir jo krantai, ypač nuo Gipėnų iki Bradesių kaimo, vadinamoji Romuva, — tai tikrai reto grožio vietovė, kurią drąsiai galima lyginti su gražiąja Šuo mija. Nuo aukštų krantų į vizas puses matyti tyvuliuoją ežerai, išsiranga tarp smėlėtų kalnelių ir nykštų saulėje sužingsiuų miškų ir pušynų plotuose. Ant kalnų riogso išbarstyti vienkiemiai, į kuriuos vėjas atneša pušynų kvapą ir vandens dvelkimą. Begalinė tyla skamba čia šiltą vasaros vidudienį, kada miega ežeras ir miškai. puošnių vainiku apsiautę tylias įlankas ir užutėkius, knibždančius žuvim. Žvejai žino gerąsias žūklės vietas ir tas palaimintas įlankėles vadina tokiais nuostabiais var dais, kaip pav., Aukso valkšna. Žydrų vandenų plotų neraižo čia puošnūs turistiniai laivai, kaip Suomijoje, net ir vieniša valtį darbymetės laiku retai tepamatysi akrodžiant ežero vandenį. Šie žydrieji plotai tvokso ramūs, atspindėdami mėlyną dangų ar vandens paukštį, skrendantį viršum su maža žibančia žuvyte snape.

(Bus daugiau)

Vienybė. 1939, rugpj. 15, p.2

VASAROS NAKTIES SAPNAS ANT SARTŲ EŽERO KRANTO

Rašo Ant. Venclova

(Užbaiga)

O kai artinasi vakaras, dieną tartum nepastebimai paukščiai užlieja savo giesmėmis ant krantų smaudžiančius miškus. Krantų medžiai išdidžiai virsūnee paneria į sustingusį vandenį, ir nuostabi paukščių sutartinė prasideda tartum spalvingas vakarinis koncertas. Čia ulbanja šimtai lakštingalų, kiykia volungė, pranasaudama lietų, mekena perkūno oželis, o tartum į kubilą pučia baublys. Miškai darosi violetiniai, ežerų vanduo patamsėja, ir vienišo keliautojo laužo ugnis pro egles šauja į viršų, o dūmai driekiasi paežere. Iš pievų grįžta vežimai šieno, girgžda asys ir prunkščia arkliai, o vieniškas keliautojas dar ilgiau sėdi prie savo laužo, mąstydamas apie tuos nuostabius padavimus, kuriuos jis girdėjo šio ežero pakrantėse, kurie tebėra gyvi kaip šie medžiai, žolė, debesys ir vandenys. Ar netyvuliavo šis ežeras ir prieš tūkstančius metų, ar nekūreno čia laužų senieji Lietuvos žmonės ir ar tesmoke jiems paukščiai lygiai tokį vakarą?

Čia netoliese, ant pat stataus kranto iš kitų pusių giliais griovioniais apkastas stūkso labai senas Velykuškių piliakalnis, kurį 1933 m. kasinėjo archeologas pulk. Tarasenka. Šis piliakalnis, archeologų nuomone, jau prieš Kristaus gimimą buvo lietuvių gynimosi vieta.

Numatoma grandinė jungia mus su praeities kartomis, nugrimzdusiomis amžių šiknose, tik šešėliais iškylančiomis iš piliakalnių tyrų, žvaigždėtą kvepiančią vasaros naktį.

Po sunkios darbo dienos aplinkiniai kaimai jau miega. Tik iš tolo, iš anapus ežero įlankos, girdėti šauni jaunimo dainа

"Mūsų bažnyčioj
Yra daug pilorių —
Negaliu matyti,
Kur mergelė stovi..."

Daina skamba per nuošeautas pievas, aidi tarp tymančių pušų piliorių, kurie liekni stūkso gamtos bažnyčioje, ir paukščiai valandelę tartum nutyla. Paskui daina užgęsta, kaip žvaigždė, vasaros naktį nukritusi į gilų ežerą. Šiltame vandeny supliaška žuvis, į laužų skrenda plaštakės ir be garso šiusta jo liepsnoje, kaip žiūsta vasaros diena, nepastebimai pasinerdama į naktį.

Per pradedančių baltį rugių lauką brenda baltaplaukis vyras. Žvaigždžių šviesa tokia skaidri, kad aš matau steinančio veidą. Jo veidas užliečias padangių šviesos, sypsosi, kaip aukštaičių žemė prieš piūtį. Jis laimina šių smėlėtų, nenašių, bet tokių gražių laukų derlių. Aršiau priėjusi, aš imu jį pažinti. Tai netolimas Sartų ežero kaimynas švedasiškis Valžgantas, kuris tokia didele meile mylėjo šį kraštą. Paskui jį per ežerą brenda seržėga apsivilkęs senis, raudona nosine šluostydamasis nesveikas akis, sulinkęs, su lazda rankoje. Jis ateina iš ten, kažkur nuo Kamajų ir nueina pro pi liakalnį. Jis man kažkur matytas. Taip, aš atsimenu, tai poetas Antanas Strazdas. Su armonika rankose iš Gipėnų kaimo paežere atžingsniuoja liūdnas, gražus vyras. Jo pirštai spaudo negirdimos armonikos voštuvus, o žvilgsnis pilnas skausmo, kaip smėlėtos pa kelės rūpintojėlio veidas. Taip, tai poetas Vienažindys. Jis toks buvo gyvenime. O štai ateina dar du vyrai, kažkur iš tolo, iš pietų vakarų pusės. Vienas jų stambus, didelis, su vyskupo lazda. Antras — smul kus, išblyškęs, tik akys liepsnoja išbalusiame veide. Nors aš augu kitame Lietuvos krašte, ir jie už mane daug vyresni, bet pažįstu ir juos. Abu juodu aukštaičiai anykštėnai, vienas — vyskupas Baranauskas, antras — Jonas Biliūnas. Visi šie vyrai, susirinkę ties piliakalniu, brenda per rugių ir vasarojaus laukus ir išnyksta už kaimo sodybų, neištarę nė žodžio. Laukuose tylu ir gaudu, tik žvaigždės liepsnoja, šiežitrombis plykšėdamos ežere, viršum rugių ir vasarojaus, kur nuėję nepalikę jokių pėdsakų..

Ar iš tikrųjų šie aukštaičių vyrai vasaros naktimis lanko ir laimina savo nuostabų kraštą? Ar jie tik pasirašdeno vieniam kelinotojui prie gestančio laužo? Jeigu tai buvo ir sapnas, tai toki sapnai sapnuojasi tik vasaros naktimis.

(L. Z.)

Vienybė. 1939, rugpj. 16, p.2

Vilties ir liūdesio dainius

Paskutinį rugsėjo penktadienį rokiškėnai paminėjo poeto ir kunigo Antano Vienažindžio 150-ąsias gimimo metines. Tą vakarą salėje buvo nemažai moksleivių, ir norėtųsi tikėti, kad renginio įspūdžiai liems išliks ilgiau, negu pamokoje gaunama informacija. Juk A. Vienažindžio biografiją pasakojo ne bet kas, o poetas Marcelijus Martinaitis. Eilės, skirtas A. Vienažindžiui, skaitė Jaunimo teatro aktorius, mūsų kraštietis Ferdinandas Jakšys. Rokiškio liaudies dramos teatras parodė ištraukų iš spektaklio „Rožės pražydėjimas tamsoj", dainavo „Gastauta". Antrojo aukšto foje veikė biblioteininkų parengta paroda „Vilties ir liūdesio dainius". Taip galima papasakoti apie trumpą, labai nuoseklų ir nuoširdų renginį, įvykusį kultūros rūmuose.

„Lietuviai visada gelbėdavosi dainuodami". Taip pasakė M. Martinaitis, susiedamas istoriją su mūsų dienomis. Dainavo kadaise A. Vienažindys, pats save vadinęs Vienužiu, dainavo tremtiniai, išvežti į Sibirą, dainavome mes, žengdami į Nepriklausomybę. Ir atėjome į ją...

„Liko kelios dešimtys dainų..." — taip E. Mieželaitis yra parašęs apie Antaną Vienažindį. Liko ir Laižuvos bažnyčia, jo pastatyta sunkiais ir tamsiais Lietuvai laikais. Eilės bei toji bažnyčia — gerlausias paminklas kunigui ir poetui.

Antano Vienažindžio 150-ųjų gimimo metinių minėjimas įvyko ir Laižuvoje. Ten buvo nuvykusi rokiškėnų delegacija.

Z. STASIŪNIENĖ
„G. R." koresp.

D. Cikotattės nuotraukoje: renginio organizatorė centrinės bibliotekos direktorė Zita Jodelkienė su svečiais — poetu Marcelijumi Martinaičiu ir aktoriumi Ferdinandu Jakšiu.

Gimtasis Rokiškis. 1991, spal. 9

VARDAN TAUTOS LABO, TEISYBĖS IR LAISVĖS (Vincas KUDIRKA)

IŠ "ŪKININKO" ATMINTIES

VINCAS KUDIRKA IR ANTANO VIENAŽINDŽIO DAINOS

Kai pasirodė "Varpas", skaitytojai, paėmę į rankas jo pirmąjį numerį, atkreipė dėmesį į skyrių, pavadintą "Literališka peržvalga" (vėliau jis vadinosi "Peržvalga raštų", kartais "Kritika ir bibliografija"). Tada redakcija rašė:

"Šitoje dalyje mūsų laikraščio norime būti skaitytojų informatoriais apie lietuvių darbus ir mintis; norime padavinėti pilną peržvalgą lietuviškų knygų, kur norint išeinančių, nežiūrint ant jų tendencijos iš išdavėjų, nes šiandieniški laikraščiai, paduodant žinias tiktai apie knygas, artimas su pažiūromis rėdytojų arba išduotas jų draugais, neduoda pilno paveikslo mūsų literatūros". Dr. Vincas Kudirka recenzavo ne vieną išleistą knygą. Taip 1898 m. "Varpo" šeštajame numeryje buvo išspausdinta jo trumputė recenzija apie Antano Vienažindžio dainas. Jį vadinosi "Lietuvos tėvynės dainos", kurias parašė kunigas Antanas Vienožinskis.

Ką toje knygelėje pastebėjo Dr. Vincas Kudirka? Jis atkreipė skaitytojų dėmesį į tai, kad paskelbtos tikros dainos, kurias apibūdino:

"Dainos, prastos sau dainelės, be didelio užsikėsinimo, bet tikros dainos, užgimusios pilnoje jausmo širdyje ir tiesiog iš tos širdies išlietos ant popieros".

Kritikas pastebėjo, kad būtų galima jas kritikuoti. Bet tai daryti nedera, nes:

"...jos rašytos ne deklamacijai, o tik dainuote išdainuotos sykiu su gaida -"prie armonikos", kaip sako išleistojas -dėl to gi negalima prie jų kreiptis oficiališkomis eiliavimo tiesomis".

Tai buvo objektyvus vertinimas, neieškant poeto eilėse -dainose, ko nėra, bet ko norėtų kritikas. Dr. Vincas Kudirkos tokį "kritiko" siekį atmetė, nes jis buvo objektyvus vertintojas siekęs tų tiksly, apie kuriuos rašė "Varpas" pirmajame numeryje 1889 metais.

Per devynerius metus, recenzuodamas knygas, Dr. Vincas Kudirka laikėsi tų pačių principų -dalykiškai aptarti knygą. Todėl, analizuodamas Antano Vienažindžio (tada vadinamo Vienožinskiu) eilių knygelę, apie joje išspausdintas dainas teigė:

"Norį pažinti jų grožybę, tai pritaikyk gaidą ir dainuok, o sykiu išnyks ir prasižengimai formoje. Tiktai su tikromis dainomis leista taip elgtis".

Ne veltui daugelį Antano Vienažindžio dainų buvo dainuojamos jaunimo, jos plito po Lietuvą, virsdamos tautos dainomis.

O ką kritikavo Dr. Vincas Kudirka? Atkreipęs dėmesį į Antano Vienažindžio eilių dainingumą, apibūdinęs jas kaip dainas, kurioms reikia pritaikyti gaidą ir dainuoti, kad tik tada galima pajusti tikrąjį jų grožį, iš visų Antano Vienažindžio knygelėje išspausdintų kūrinių kritiškai vertino "O Podbiržės piktadėjas", "Rauda motužės ant lopšio" ir "Lietuvių pasveikinimas". Dr. Vincas Kudirka rašė:

"Užtėmyčiau, kad toks netikėtas priedas, kaip štai: "O Podbiržės piktadėjas" (XXII) gadina dainelės poezįją - daro įspūdį, lyg žmogus, iškilęs ant dainelės sparnų, staiga nukristum ant kietos žemės. Ne visos dainos lygiai poetiškos: kur tik dainius užsimano pritaikyti tendencijos protavimą -arba kaipo moralizatorius ("Rauda motužės ant lopšio"), arba kaipo istoriškas patriotas ("Lietuvių pasveikinimas") -ten dainos silpnutės ir kur. Antano beveik nežymu".

"Varpas" ir Dr. Vincas Kudirka nebuvo abejingas Antano Vienažindžio kūrybai -1896 metais "Varpe" viena jo daina buvo išspausdinta.

Dr. Vincas Kudirka recenzijoje "Lietuvos tėvynės dainos" "Varpo" skaitytojams apibūdino Antaną Vienažindį kaip talentingą dainų kūrėją, akcentavo poeto dainų originalumą. Bet recenzijos pabaigoje priekaištas ne poetui, bet jo dainų išleidėjui:

"Negerai, kad neparodyta, ką kun. Vienožinskis vertė iš svetimų kalbų".

Ši Dr. Vinco Kudirkos mini recenzija, kuri perspausdinta jo "Raštų" antrajame tome ("Vaga", Vilnius, 1990) -akivaizdus kritikos pavyzdys, kaip reikia dalykiškai analizuoti knygą, o ne daug žodžiauti.

Kritikos problemos aktualios ir šiandien. Iš Dr. Vinco Kudirkos, recenzavusio Aleksandro Gužučio dramą, išleistą Tilžėje 1893 m., Šventmikio "Parmazoną, arba Baisumą Dievo rūstybės", Kaltūnio eiliuotą apysaką, išleistą Bitėnuose 1898 m., kitus leidinius, kritikos susidaro įspūdis, kaip Dr. Vincui Kudirkai buvo svarbu ne tik supažindinti skaitytoją su knyga, bet ir autoriui atskleisti jo knygos svarbą ir esamus joje trūkumus. Jam rūpėjo taip pat ir kūrinio kalba. Apie tai jis užsiminė ir recenzijoje "Lietuvos tėvynės dainos", o vertindamas Kaltūnio "Laukinį kvietkelį", recenzijos pabaigoje reziumavo:

"O prie viso ko nesigėdinkime, vyručiai, susipažinti su gramatika, nesą nė "angelų kalba" negalī be jos apsieiti. Tie ypač, kurie rašo, pasiremdami ant "dailos dėl dailos", turi dailinti kalbą, o ne darkyti ją."

Dr. Vinco Kudirkos kritika įdomi dar ir tuo, kad jis, kaip kritikas, sugebėjo skirti tikrus grūdus nuo pelų, buvo reiklus sau ir tiems, kurių knygeles vertino. Ne veltui, norėdamas padėti rašantiems eiles, parašė pirmąją lietuvių eilėdaros teoriją -pagrindą "Tiesos eilėmis rašyti", išspausdintą "Varpe" 1898 m.

Petras KARNIŠKIS

Ūkininkas. 1996, Nr. 6

Liaudies dainiaus gyvenimo ir kūrybos takais...

Kunigo ir poeto Antano Vienažindžio 170-osioms gimimo metinėms

Vilmantas KRIKŠTAPONIS

Dail. J.Vienožinskio portretė – kun. Antanas Vienažindys

Nemažai Lietuvą kitręsų ir katalikų dvasininkijos darė XIX amžius. Čia rišlyta daug poetų, ir kurių garsiausi: Antanas Vienažindys, Antanas Baranauskas ir Jonas Maciulis-Maironis. Šie rišalės dvasininkai lietuvių literatūroje ir laukuje paliko gilius pėdsakus: ne vien kaip dvasininkai, bet ir kaip kūrėjai. Šį kartą paldajosime po kun. A. Vienažindžio gyvenimą ir kūrybą, nes tam proga sutelkia sukaktis – 170-metis.

Kunigas ir poetas gimė 1841 m. rugsėjo 26 dieną Justino ir Barboros Vienažindžių šeimoje Daseikų kaime, Anapolio palivarke. Vienažindžio leidmoje tai buvo pirmasis vaikas, kurį pragiias artimuosius dienomis po gimimo. Justino ir Antano vardais pakrikštijo ansamotinis Dusetų Šv. Trejybės bažnyčios altarnstas kun. St. Pajarskis.

Anapolis amaomet nebuvo kurio ii būsimo kunigo tėvų gimtinė. Anapolio palivarkų, konfiskuotą caro valdžios po nepavykusio 1831 metų antizarinio sukilimo iš grafų Pliaterių, misipirko J. Vienažindis. Čia, praeiant keliems metams po sūnaus Antano gimimo, jau augo Vienažindžių vaikai: Norbertas, Jucopas, Vincentas ir Karolina. Vaikai tiuose namuose buvo auklėjami tėvų meile, darbo, kratto, vietovaidinio ir Dievo garbinimo.

Palyginti anksti nao apopleksijos mirus šeimos galvai, turtingas palivarkas bei darbėti ir grazi natūr, nepaisant viso bimo vaikų, vilkio ne vieir gyvulias veikdavo parduoti į Dusetų. Rokiškio ir Panevėžio turgus, kur per pusgiri ir taip netruko praturtėti. Laikui begant šeima pasipilde dar vienu vaiku – sūnumi Jonu. Vaikai augo gražiai ir sveiki, jų vidinį pasaulį ugde motinos pasakojamosi padavimai ir dainuojamos liaudies dainos. Anot J. Tumo-Vaižganto, „jį jos ietai vaikai pavėlėjo kaip gimtosios savo talentus: sveikatingumą, inteligenciją, muskilumą ir gražius balsus". Tai buvo pirmoji bimtojo kunigo ir poeto mokyklą, formavusi jo liaudies kūrybos ir muzikos skonį.

A. Vienažindžio motina ir patėvis sieke, kad jų vaikai baigtų mokslus ir sieinį į žmones. Ir aparėtas, nemaža ainmetinio amžiaus dalis tuo laikotarpiu buvo skiriama vaikų ugdymui, savarankiškai pas kaimo daraktorius kiek pasirenge, vius lankė Panevėžio pamnazijų, kurioje buvo destomi katalikų ir pravoslavų tikybos kursai, pasiekus užsienio kalbos, gamtos ir tikslesnį mokslai. Rusijos istorija, vadinamoji Teynes istorija. Daržnie ir gausu buvo Panevėžio gimnazijos bibliotekoj, kurioje prenumeruota daug leidinių. Čia amaomet mokytojavo garsūs, užsienyje mokslus baigę lietuviai pedagogai, kai kurie iš jų buvo 1832 metais uždaryto Vilniaus universiteto auklėtiniai, tikri eruditai, užvynes meiles ir laisvės idėjomis užsidegę kapelionai – A. Kareiva ir J. S. Dovydaitis, būsimasis vyskupas M. Valančiaus sekretorius, – padegi virtą žinių ir doroves pamatą šioje gimnazijoje besimokantiems ir išaugusiems mokslo vyrams jnomoliams. Tad net du broliai Vienažindžiai – Antanas ir Norbertas – baigę šios gimnazijos penkias klases ir sekdami tarnauti Dievui ir Tevynei nutarė pasirinkti kunigystės kelią ir įstojo į Žemaičių kunigų seminariją, kuri amaomet buvo Varniuose, garsiuose dar nuo Vytauto Didžiojo laiku.

Broliams Vienažindžiams atvykus į Varnas, juos pasitiko didelis, žėrintis stogo dengtas, dvuaukštis kunigų seminarijos mūras, statytas dar Žemaičių vyskupo J. Lopacinskio. A. Zavadskio kryginas, vyskupo M. Valančiaus namai, Šv. Aleksandro ir Šv. apaštalų Petro ir Povilo bažnyčios, mokslininko A. Kalarausko primo kunigystės pamaldos, vaistinė, dukmens apnešitos miestelio gyventojų trobeles, keletas žydų parduotuvių ir turtingų bendrakiemių Lūkšto ir Bičiulio eitrai.

Besimokami dvasiškojo mokslo, broliai Vienažindžiai, kaip ir visi kiti čia besimokantieji kunigystės, šioje kunigų seminarijoje klausėsi Švento Rašto, Bažnyčios istorijos, homiletikos, runų kalbos, istorijos, kotvių kalbos, kanonų teisės paskaitų, taip pat moksų bažnyčios apeigų, gedojimo bei ceremonijalo. Apie tą laikotarpį A. Vienažindys megdavo pasakoti, nes „studentavimo ir kleirikavimo laikotarpis buvo nepaprastai džiaugsmingas ir laimingas. Kaip tik čia dar labiau dirytėjo pomėgis literatūrą liaudies dainomis". Pasak poeto, „ai su jais (teologijos mokslais – red.) netaurėdavau vargo, ai ten daugiau apie dainas galvojau. Seminarijoje buvo panagėnusi liaudies daina ir pamėgta. Čia suvažiuodavo visų kraštų bernelaičiai. Aš jų pirmiausias ir dragu ir išmokau iki 150. Antra tiek patsprdainavau".

Studijų metais, kaip pats ne karta tęsęs, poetas parašė paciias gražiausias, pačias jautriausias eilės, netrukus tapusias liaudies dainomis. J. Tumo-Vaižganto užrašytuose atsiminimuose skaitome: „Savo „dainai rinkimėtojui" kur šiemkaj savo draugnasis sukabinėja. Nebuvo kitos namuose vietos. Įlendu, bidaju, užsidaru ir svajoju sau vienas, kartais dainelės griežiu, jausmui šėsina, iki varpelis pasiuks kurio užsiėmimo. Ir kielvieno tokio laisvo upninge išsineštame nasiuka sugalvotą dainą." Savo sukurtąsias dainas jis mego dainuoti seminarijos draugams ir profesoriams: „Tiesiai gerą kukarine, gerą iškalbą, tai profesoriams ir patikdavau. Seminarijoje tad man buvo taip gera, jog ne nejutau, kaip ji išėjau". Netenka abejoti, kad poetas turėjo gerą balsą ir kai kuriems savo sukurtiems eilėms pats sukurdavo melodijas. Tai liudija ir Apolinaro Venožinskio, poeto brolio Vincento sūnaus, atsiminimai: „Nemaine dalinai dainuodavome. Daugiausia visas kun. Antanas Vienažindžio dainas – „Kaipgi gražus gražus rūtelių darželis", „Sudie, lioiteli tu brangusiusias" ir kt. Kun. Antanas turėjo nebloga balsą, buvo vertingas, su dainomis. Melodijas pats Antanas sukurdavo, o tevas išnokdavo pas jį užrašydavo. Paskui ir mus, vaikus, išmokydavo dainuoti".

Pravartu pažymėti, jog tretiejį Vienažindžių studijų metai yra susiję su 1863 metų nepavykusiu antizariniu sukilimu ir visa Lietuvą nusiaubusiais tremimais. Tolimąją Sibiraja amaomet buvo ištremtas Žemaičių kunigų seminarijos rektorius J. S. Dovydaitis, neprenig pareigų gydytojas J. Andrzejovskis, etapu, per pusę pietinę Samaros gubernijos raga, su tevais iš Lietuvos buvo ištremta ir A. Vienažindžio pozzijos mūza Rožė Stauskaitė. Išsikyrinus su jo jaunojoje poetoje buvo įspaudusios smūgiai, palikęs gyvenime ir kūryboje gilius pėdsakus.

Naujų pokyčių amaomet atsirado ir Žemaičių kunigų seminarijoje. Vyskupas M. Valančius, nusiųsęs seminarijos rektoriaus J. Račkauskas ir aukštojo katalikų dvasininkija nepaprastai sprendė gabesniesiems seminaristams galimybę tobulintis užsienio mokyklose. Tad ir A. Vienažindys, tik per plaukų išvengęs carines armijos kariečio dalies, patyręs ką tik prašižusio sukilimo nuotaikas ir nuotvikius, netrukęs mylimosios, baigęs tris seminarijos kursus 1864 m. sausio 26 dieną, skubotai parengtas Eventiniuose, priėmė subdiakonatą, per Šv. Velykų šventes – diakonatą, o 1865 m. vasario mėnesį, dūkėmingai skambant liturginiams giesmėms, vyskupo M. Valančiaus Varnų katedrėje buvo įšventintas į kunigus. „Bižiningas man buvo šitojo akimirka, kai po altoriaus dėmų rekolekcijų ir vos gyvenimo išpažinęs Vyskupo ir daugelio brolių aksiadzių įtariau „Deus pais benedirate me". Nemoku dabar aprašyti šitos sukrečiančios mano gyvenimo akimirkos: atrodo – dragu su angelais stoviu šalia Kristaus Viešpaties ir šeju dalyvaujamo altarus, nes Dievas mane nevertą pakvietė į Savo Bažnyčią ir kartėjų ir kartu užšeda Kristaus jungą, kuri tuesiu vilko liki par mirtes". Nepaisydamas kunigo rašė laiške savo artimiesiems.

Švarbu paminėti, jog Varnius – Žemaičių vyskupijos centrą, amaometinio Vilniaus generalgubernatoriaus E. T. Baranovskio nuomone, buvo „nuodingas lizdas, kur Žemaičių vyskupas ir dar gruadesnis – Vyrai, pamėtę arklius ir Lenkijoje. O daina sukurta jau buvo nemažas, bovo net tokios plačiai tinomos, kaip „Oi dainos daineles, jūs mano paniela", „Vakšioodamas kelia žemyn" ir kt.

(nukelta į 9 p.)

Nr. 74 2011 10 14 XXI amžius

(atkelta iš 8 p.)

Apgaulingo gyvenimo pamokslininkai ir išvaizdų A. Vienažindys netruko įsigrąžti į atsiradusį lietuvių kunigiečiškųjų sąjūdį. Jis taip pat subūrė Krinčinę ir bažnytinį chorą, tai amaomenimis Lietuvoje dar buvo reta. Po Krinčino klebono J. Kobylinsko mirties, tikdamasis užimti jo vietą, A. Vienažindys kreipėsi Vyskupus M. Valančiaus paskyrė Pr. Mizgirą, o tikdamas Paberžės klebotą T. Lichodzejauską, kuris parvedė A. Vienažindžiui šiuodyje populiariausią, esne raštesni prieš jį nusiteigtus skandus į kuriq. Kalo komisiją. Tačiau, nenibaugęs A. Vienažindžio tremtimi į užkampį Zenadvje – Ylakmiesto parapiją. Tai poetas aprašė eilėraštyje „Krinčnas vienas gan per dienas...".

Bet dėl manęs pikti žmonės
ir trapezių gaidi...
Vienas tiktį jau pervers, kits galandą pagal...
Kits kiečių ir erškečių man vainiką ...
pynė,
O Paberžės piktadėjas pasidarbine ...
žmina.

Pravartu paminėti tai, jog tą patmeta, kai A. Vienažindžio eilės nuoraišas pilio po kaimynines parapijas, dusetiškės vikaras kun. D. Kazickis keletą poeto dainų išverte ir į lenkų kalbą, kuriuo lenkų leliautojas ir etnografas E. Chlopickis įjungė į savo straipsnį „Ir kelionės po Dzūnenų". 1873 m. ir publikavo ji Varšuvoje leistame kalbiniuo žurnale „Klosy". E. Chlopickis tuokart lenkų intelgentijai A. Vienažindį pristatė kaip dižiaiio talento poetą, vertimais susitaikdamas sąlygoje jo dainomis pilnai ir Lenkijoje. O daina sukurta jau buvo nemažas, bovo net tokios plačiai tinomos, kaip „Oi dainos daineles, jūs mano paniela", „Vakšioodamas kelia žemyn" ir kt.

(nukelta į 9 p.)

– pabrėžė J. Tumas-Vaižgantas. – Dainonio galima suoekti, kaip jis rejoni temaiyti anapi dvidešimt dvejų metų, likerkėli, mas kuno leidomo gedojimo simonis, pulkai grop armonika ir sugebejo mokyti giesmininkus. A. Vienažindys bene pirmasis pastebėjo savo broliu Vincento muzikinius gabumus ir labai rūpinosi jo lūkimu. Laiške patėviui ja rašė: „Vincentas – kartais net ai grauimo – ėtrpino savo smuikelį. Stebėjosi vis, kas tik išklausydavau, kad tešiq menesių mokinys taip lauosias ir su tokiu lengvumu grieža visai nelengvus dalykėlius... Atsidedžiau duižiuliai to vaikiukiško gabumas muzikoje ir nepaprastas polinkis jai. Gaila bitų, kad toks didelis talentas žūnų kaime... Ką gi, brangiausias mūsų Tėve, leisk pasakyti, ko aš trokštu: noečiau, kad Vincukas važiuotų į Peterburgo konservatoriją... Turėdamas tokių norų ir tokį talentą kaip dabar turi, galėtų tapti didžiu žmogum, – žmogum, garsiu visoje Rusijoje. Jo lavinimui nepagailėtas šimtinės per metus". Pamėnėjau, jog poeto brolis Vincentas mokslą taip ir nebaigė, liko ūkininkauti. Muzikalin buvo ir kai kuriqo brolini. Savo dainavimu ir gerbuvio visoje apylinkėje, su kuriuoju buvo susibūręs į savotišką chorą. J. Tumo-Vaižganto teigimu, A. Vienažindys žinodamas šių dainuniškų skonį ir interesus, kaip tik pradėjo kurti jiems dainas.

Pravartu paminėti tai, jog tuo pat metu, kai A. Vienažindžio eilės nuoraišas pilio po kaimynines parapijas, dusetiškės vikaras kun. D. Kazickis keletą poeto dainų išverte ir į lenkų kalbą, kuriuo lenkų leliautojas ir etnografas E. Chlopickis įjungė į savo straipsnį „Ir kelionės po Dzūnenų". 1873 m. ir publikavo ji Varšuvoje leistame kalbiniuo žurnale „Klosy". E. Chlopickis tuokart lenkų intelgentijai A. Vienažindį pristatė kaip dižiaiio talento poetą, vertimais susitaikdamas sąlygoje jo dainomis pilnai ir

Oi dainos daineles, jūs mano paniela!
Vist tiečkies skaunmai pas jumis,
Tada aš laimingas, kada jūms
dainuoju.
Kada savo vargus verdalams
išrėkiuoju...

Bitnant tyrinės prigimties poetu „Vienožini daina buvo dalis jo esmės, leidžia spręsti, kad šią dainą laasdies dūoke tokia, koks ji buvo autoriaus sukurta. Bi mūsų dienų nėra tikslaus liudijimo, kokios kitos dainos melodijos buvo sukūrę A. Vienažindys. Jos užrašytos iš daugelio kartų lūpų.

Susupažinus su A. Vienažindžio dainomis, aišku, jog poetas buvo nepaprastai emocingas. Vien jo laiškuose matoriūmas kelių stiprios emocijas. Skaitant kai kuriuos jo dainas, galima pagalvoti, jog A. Vienažindys pramaisia sukurdavo melodijas, o tik po to, jai parinkdavo žodžius. Ir tik dėl to, kad poetas neturėjo specialaus muzikinio išsilavinimo, negalejo užrašinėti ir pasirenkti reabeybini A. Vienažindžio muzikinių gabumų, tačiau jo, kaip liaudies dainų kūrėjo indėlis į mūsų muzikinės kultūros istoriją yra neabejotinas. Savo dainomis jis tarsi tese leidinu į lietuvių profesionalią muziką. Adžiūnas parapijos A. Vienažindžio kūrybą, būtų tamsoka ir vieta mūsų kultūros istorijoje, o taip pat ryškiau atsiskleistų poezijos ir muzikos sąsajos.

Kelis šiktmas rinko A. Vienažindžio statytą Laižuvos Šv. Trejybės bažnyčią." Joje po statytojo mirties, velesnių laikotarpių dvasininkai, pat, kaip ir A. Vienažindys, poetai M. Sezlys-Dagilėlis. Čia klebonavo ir mūsų tautos kompozitorius bei švietėjas Juozas Tumas-Vaižgantas, kuris daug pasidarbavo Dievo ir tėvynės labui.

Laižuviškiai kelerių dešimtmečių savo gerbiamo kunigo statytą bažnyčią pasaulyje ir urugiio mao laiko ir istorijos negandų. Pirmojo pasaulinio karo metu, siekiant išsaugoti bažnyčios varpus nuo užplyvdinus..., O ir Laižuvai šiandien labai reikalinga bažnyčia, kuriq kaip akolą čia kažkada kuniguvusiam mūsų tautos dainiui Lietuva privalėjo grąžinti. O jak A. Vienažindys – tevynei nesavojusi švietį asmenybė, kūrybos sysus siurbusi iš tautos gelmių, anuo metu lietuvių poezijoje plačiai atskleidusi dainuojamojo vesmino horizontus, į kūrybos lerdį siekiusi asmenybės žavesį ir tragizmą, svarias pasekmes lietuviškos lyrikos pradžią. Jis – pirmasis melodijos kūrėjas lietuvių poezijoje, liaudiško romantizmo vertintojas, kurio dainų dainėlių kelias atvingiavo į mūsų laikus. Į šimtmečių tamtėsčius kartą lietuvių tautos kultūrą ir istoriją palieką kun A. Vienažindžio fenomenas.

XXI amžius. 2011, spal. 14, p.2-9

1841 m.

Gimė A.Vienažindys

1841 m. rugsėjo 26 d. Anapolyje (dab. Rokiškio r.) gimė kunigas, poetas, vienas pirmųjų lietuvių lyrikų, meilės temos poezijoje pradininkas Antanas Vienažindys.

Mokėsi Panevėžio gimnazijoje, baigė Žemaičių (Varnių) kunigų seminariją (1864). Kunigavo Panevėžyje, Šiaulėnuose, Krinčine, Vainute, Breslaujoje. Paskirtas Laižuvos klebonu (nuo 1876). Laižuvoje sudarė poezijos rinkinį „Dainos lietuvininko Žemaičiuose", kuris po autoriaus mirties išleistas pavadinimu „Dainos" (1894).

Daugelis eilėraščių virto liaudies dainomis. A.Vienažindys mirė 1892 m. rugpjūčio 29 d. Laižuvoje (dab. Mažeikių r.), ten ir palaidotas.

Vakaro žinios. 2015, rugs. 26, p. 17

A. Vienažindžio knygos

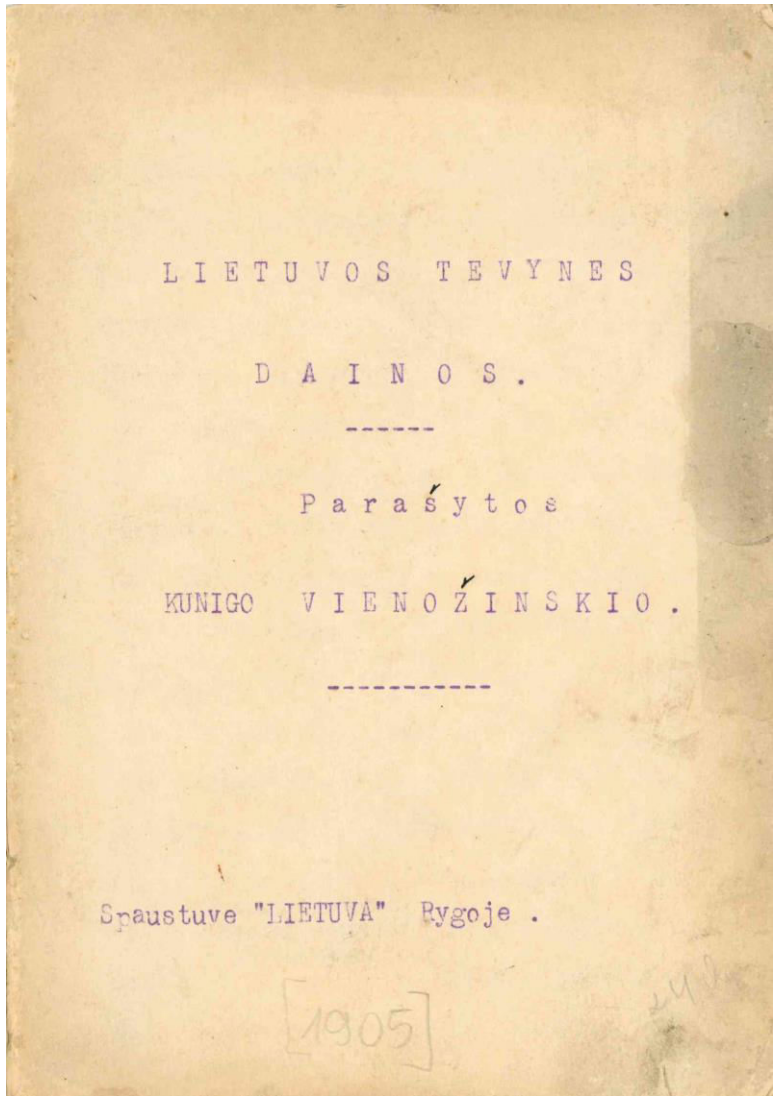

LIETUVOS TEVYNES

DAINOS.

Parašytos

KUNIGO VIENOŽINSKIO.

Spaustuve "LIETUVA" Rygoje.

[1905]

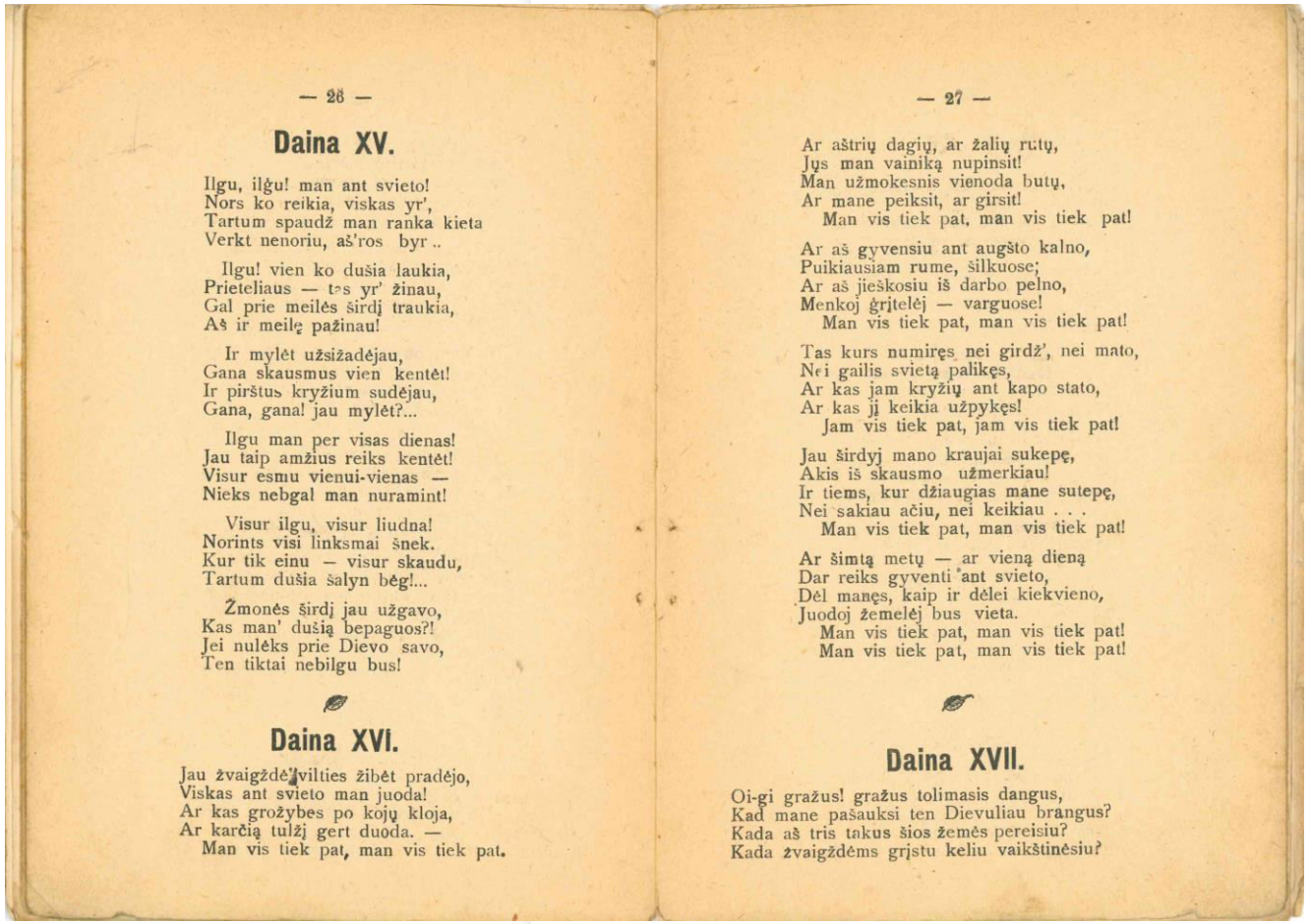

— 26 —

Daina XV.

Ilgu, ilgu! man ant svieto!
Nors ko reikia, viskas yr',
Tartum spaudž man ranka kieta
Verkt nenoriu, aš'ros byr..

Ilgu! vien ko dušia laukia,
Prieteliaus — tas yr' žinau,
Gal prie meilės širdį traukia,
Aš ir meilę pažinau!

Ir mylėt užsižadėjau,
Gana skausmus vien kentėt!
Ir pirštus kryžium sudėjau,
Gana, gana! jau mylėt?...

Ilgu man per visas dienas!
Jau taip amžius reiks kentėt!
Visur esmu vienui-vienas —
Nieks nebgal man nuramint!

Visur ilgu, visur liudna!
Norints visi linksmai šnek.
Kur tik einu — visur skaudu,
Tartum dušia šalyn bėg!...

Žmonės širdį jau užgavo,
Kas man' dušią bepaguos?!
Jei nulėks prie Dievo savo,
Ten tiktai nebilgu bus!

Daina XVI.

Jau žvaigždės vilties žibėt pradėjo,
Viskas ant svieto man juoda!
Ar kas grožybes po kojų kloja,
Ar karčią tulžį gert duoda. —
Man vis tiek pat, man vis tiek pat.

— 27 —

Ar aštrių dagių, ar žalių rutų,
Jųs man vainiką nupinsit!
Man užmokesnis vienoda butų,
Ar mane peiksit, ar girsit!
Man vis tiek pat, man vis tiek pat!

Ar aš gyvensiu ant augšto kalno,
Puikiausiam rume, šilkuose;
Ar aš jieškosiu iš darbo pelno,
Menkoj grįtelėj — varguose!
Man vis tiek pat, man vis tiek pat!

Tas kurs numiręs nei girdž', nei mato,
Nei gailis svietą palikęs,
Ar kas jam kryžių ant kapo stato,
Ar kas jį keikia užpykęs!
Jam vis tiek pat, jam vis tiek pat!

Jau širdyj mano kraujai sukepę,
Akis iš skausmo užmerkiau!
Ir tiems, kur džiaugias mane sutepę,
Nei sakiau ačiu, nei keikiau . . .
Man vis tiek pat, man vis tiek pat!

Ar šimtą metų — ar vieną dieną
Dar reiks gyventi 'ant svieto,
Dėl manęs, kaip ir dėlei kiekvieno,
Juodoj žemelėj bus vieta.
Man vis tiek pat, man vis tiek pat!
Man vis tiek pat, man vis tiek pat!

Daina XVII.

Oi-gi gražus! gražus tolimasis dangus,
Kad mane pašauksi ten Dievuliau brangus?
Kada aš tris takus šios žemės pereisiu?
Kada žvaigždėms grįstu keliu vaikštinėsiu?

ANTANAS VIENAŽINDYS

KAIPGI
GRAŽUS GRAŽUS

Stauskų namai Anapolyje, kuriuose A. Vienažindys dažnai lankydavosi

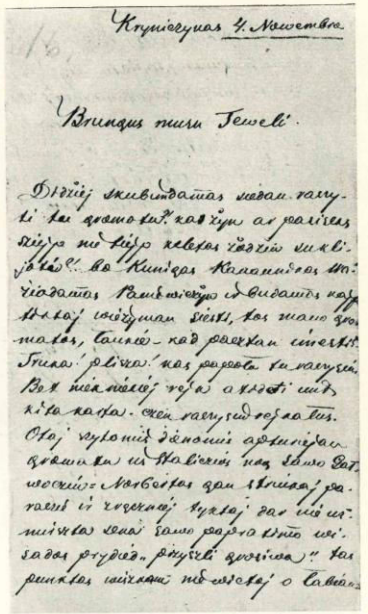

Laiško patėviui Justinui Stauskui faksimilė

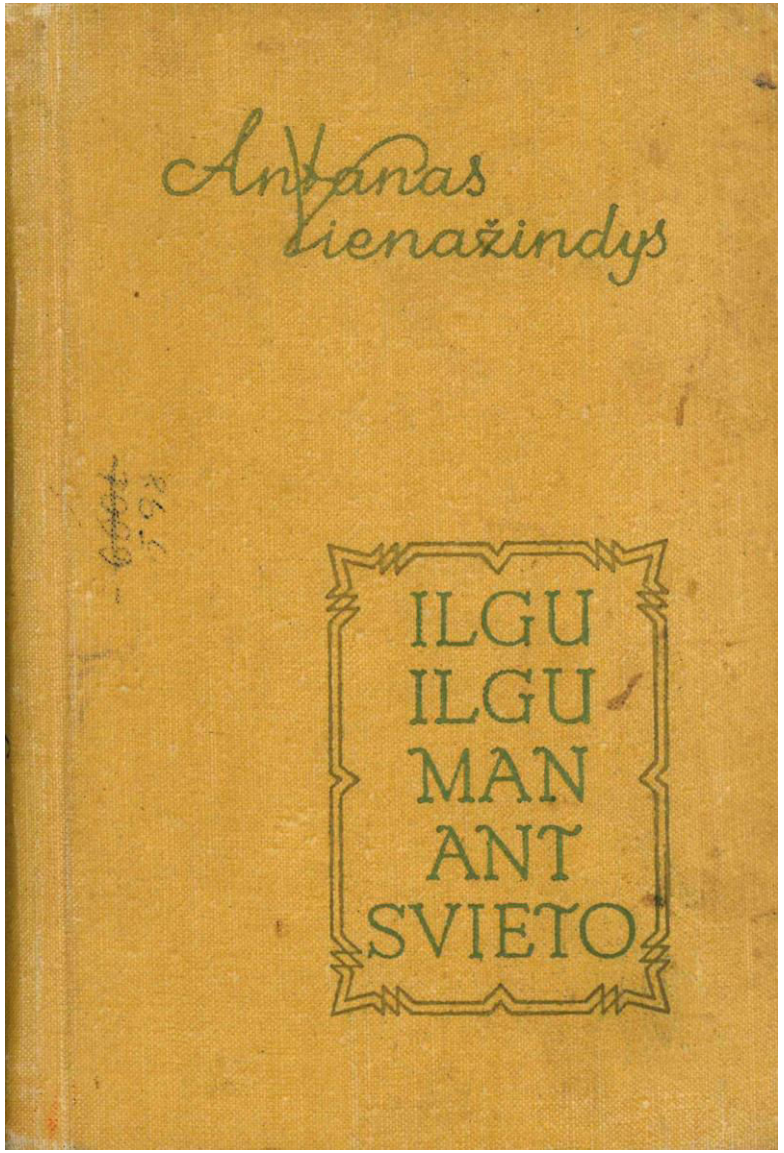

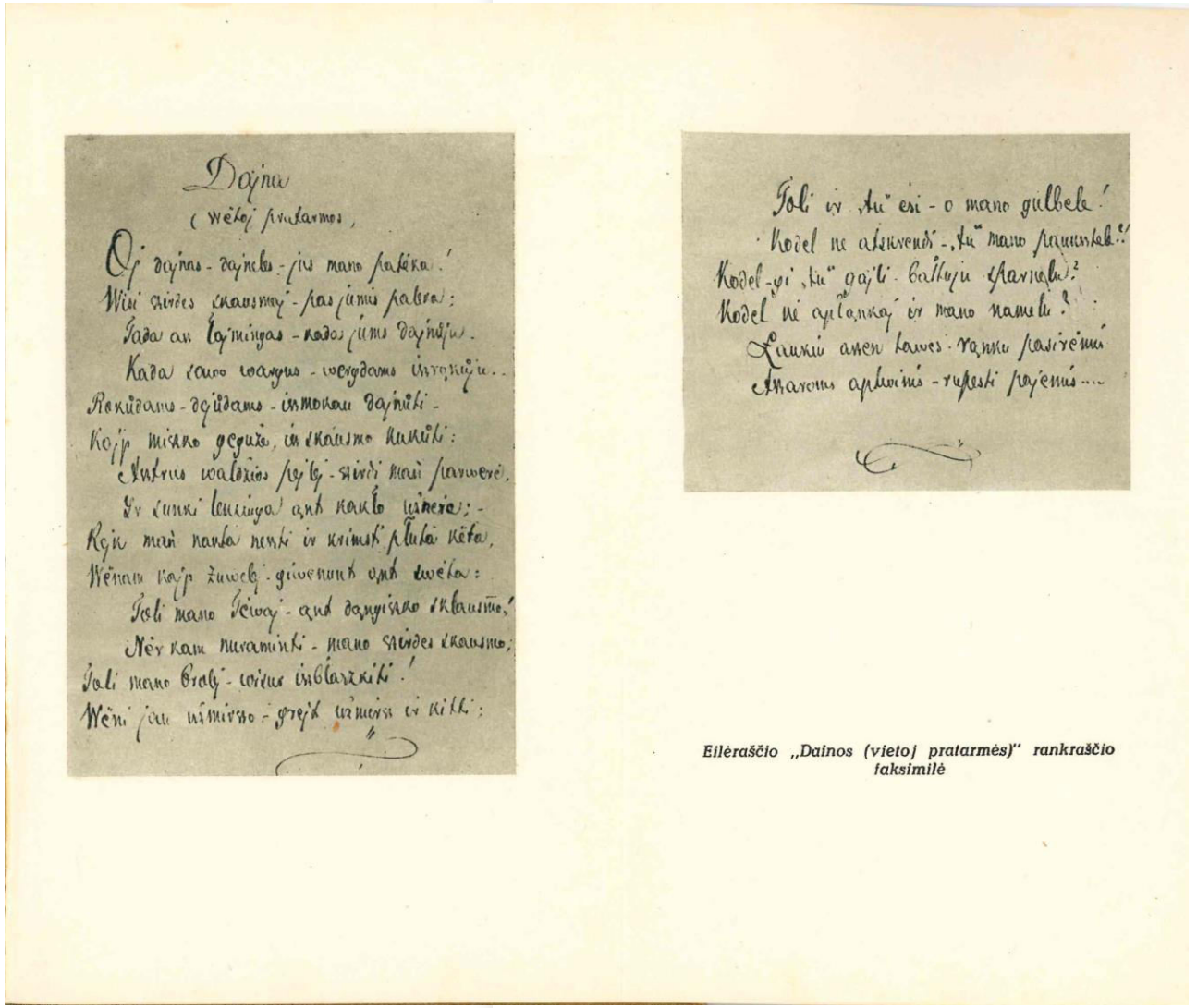

Dajna
(Wietoj prakarmos)

Oj dajna - dajneles - jis mano kalėka.
Wiń sirdes skaustmą - praszimus pakrai:
Jada an kapinyas - nadoj jums dajnėjus.
Kada ranco vargus - verdams ingrinėju..
Rankdams - gijdams - imtonan dajnėli -
Koj miszko degus, in skaistmo kunigi:
Skirsnis walakios kojų - sirdi mani praneszė.
Ir tuksi lenkiyas ant kauto ilneles; -
Koj mani nanka nesti in kimsti plika kėta,
Wenan koj žuvelej - giwenant ant swieto:
Joli mano Dewoj - ant dangiszko skaistmo.
Nėr kam nuraminti - mano sirdes skaustmo;
Joli mano Broly - veikus inblaszkiti!
Weni jau užmirszo - grojo užmirsa in kitki:

Joli ir „tu" esi - o mano gulbele!
Kodel ne atsiveni - „tu" mano prakartėle?
Kodel-gi „tu" gajti - baltuju skarmalu?
Kodel ne apklonoj ir mano namelu?
Tankiai anen lawes - ranku praskrėsmi
Skaromus apkainis - rupesti prajemis....

Eilėraščio „Dainos (vietoj pratarmės)" rankraščio faksimilė

Knygos apie A. Vienažindį

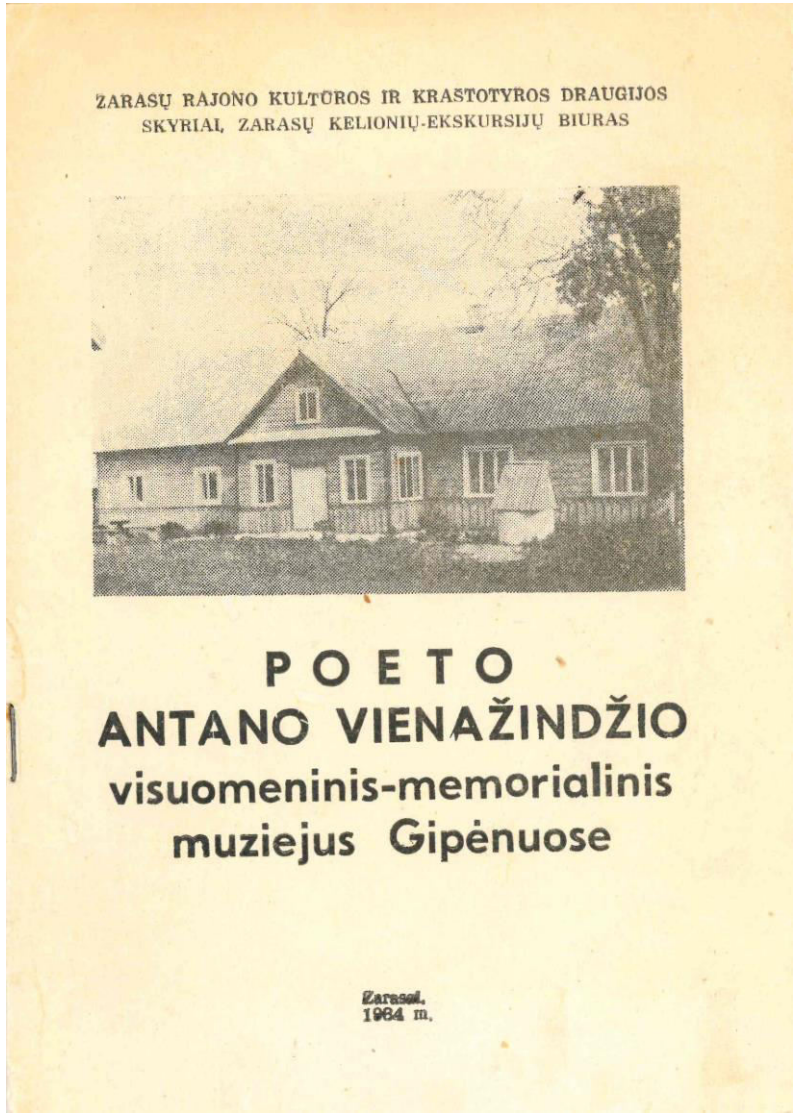

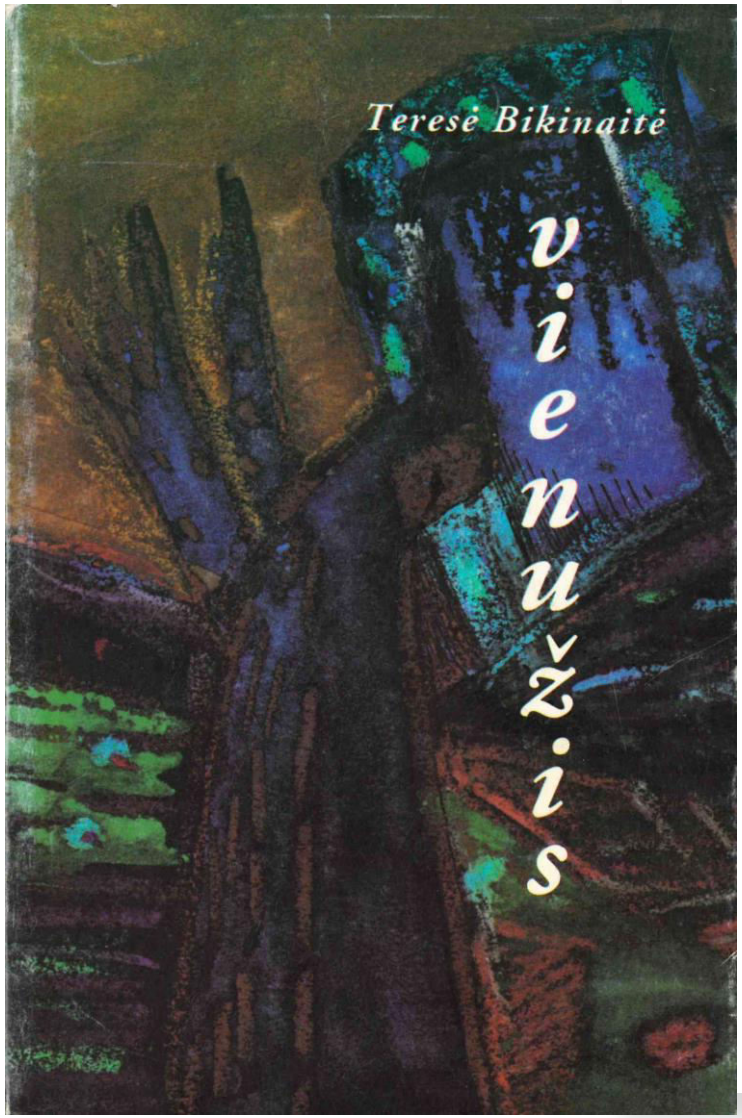

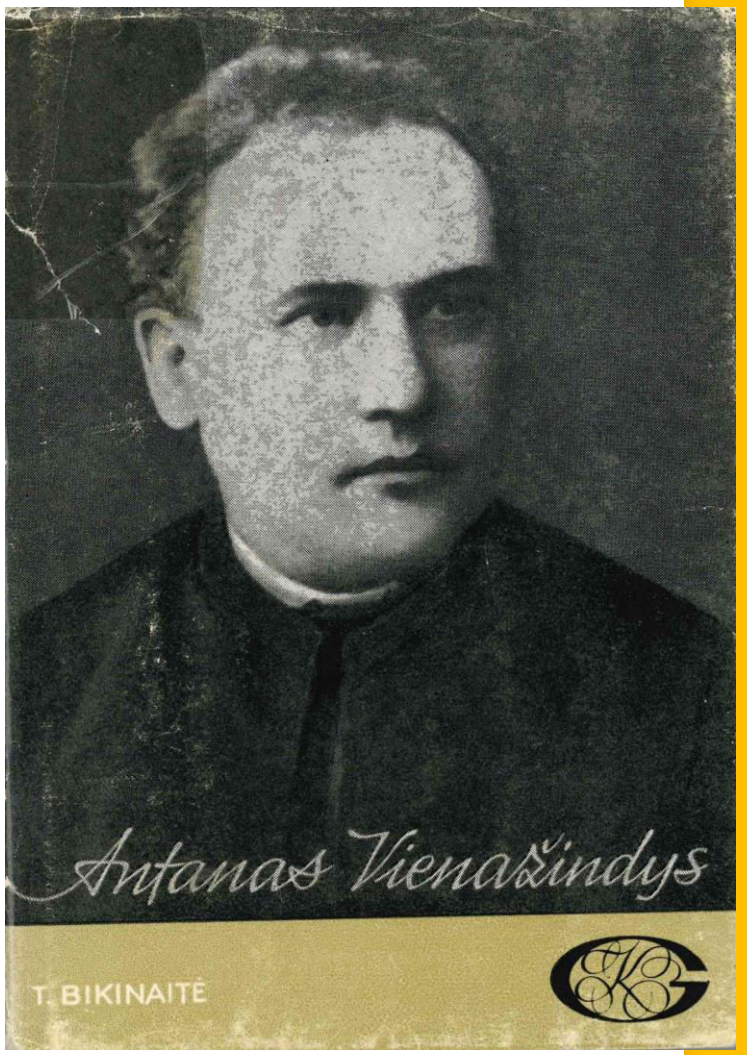

A. Vienažindys internetinėje spaudoje:

- http://www.xn--altiniai-4wb.info/index/details/1095
- https://www.vle.lt/straipsnis/antanas-vienazindys/
- http://sartai.info/index.php?option=com_content&view=article&id=164&Itemid=143
- http://www.kalbam.lt/wp-content/uploads/2017/03/Antanas-Viena%C5%BEindys.pdf
- https://www.svietimotaryba.org/wp-content/uploads/2017/08/vienazindys.pdf
- https://maironiomuziejus.lt/post-t-exhibitions/antanas-vienazindys/
- https://www.utenoszinios.lt/2021/06/09/antanas-vienazindys-kunigas-nepaises-luomo-nuostatu-ir-apie-meile-kalbejes-eilemis/